

Fotó: MTI Fotó – SZLUKOVÉNYI TAMÁS

A Maxim Varieté tündöklése és bukása

Ötven éve, 1972. október 24-én nyílt meg az Akácfa utcában, a Hotel Emke alagsorában Budapest új szórakozóhelye. A legkorszerűbb technikával felszerelt mulató létrehozását az abban az évben megrendezett vadászati vilákiállítás szállodaépítési programja tette lehetővé. A varietészínház nagy sikerű műsorait már az első öt évben félmilliónál több vendég nézte meg. Aztán jöttek a változás szelei. Ma hiába keressük, helyén az Ibis Hotel mélygarázsát találjuk.

Az egykori Pannónia Szálloda és Vendéglátó Vállalat (25 szálloda, éttermekkel, bárokkal, 6500 alkalmazottal) már az 1960-as években vezető szerepet töltött be a Magyarország fejlődő idegenforgalmával lépést tartó szórakozóhelyek fejlesztésében. 1969-ben a Pannónia Budapesten és vidéken 12 helyen tartott fenn rendszeres műsorszolgáltató éjszakai szórakozóhelyet. Ekkor merült fel egy technikailag modern, a vendégek igényeit maximálisan kielégítő és szolgáltatásaiban magas szintű szórakozóhely, egy varieté létesítésének gondolata.

De mi is a varietészínház? A varieté zenés, táncos, szórakoztató műsor, a nagyvárosok életéhez hozzátartozik. Átmenet a cirkusz és a kabaré között. A műsorszámok rendkívül változatosak, erre utal maga a varieté elnevezés is. A varieté állandó szereplői az énekesek, táncosok, akrobaták, bűvészek. A nagy színpaddal rendelkező varietészínházakban az énekes, táncos szólisták sokszor nagy létszámú táncokkal látványos revűszámokat adnak elő.

A varieték világa

Párizsban 1873-ban nyílt meg a *Folies Bergère*, az egyik legrégebbi varietészínház, maximálisan kiszolgálva a közönség igényeit. A zenés revű

látványos kosztümök kísérték; a nők gyakran meztelenül táncoltak. 1926-ban Josephine Baker, az afroamerikai énekesnő és házigazda frivol tánca vált éjjeli szenzációvá a mulatóban, Baker mindössze egy banánhéjből készült szoknyát hordott. A Balassagyarmaton született Michel Gyarmathy 1933-tól a Folies Bergère-ben dolgozott mint grafikus, díszlet- és jelmeztervező, rendező, művészeti igazgató, és részvényes is. Meglepően kis méretű színpadán a hangulatos és bámulatba ejtő műsorait turisták ezrei nézik meg.

Több mint 120 éve a varieté francia fellegvár – mind a mai napig élő legenda – a párizsi *Moulin Rouge*, ahol a varieté klasszikus világának minden kellékét felvonultatják. Az 1889-ben alapított kabaré célja kezdettől fogva az volt, hogy a vendégek jól érezzék magukat és élvezzék az elképesztő show-t. Az extravagáns, erotikus, ugyanakkor cirkuszos előadások rossz híre becsalogatta a közönséget. A botrányos tánc, a kánkán és a táncosnők, valamint Toulouse-Lautrec zseniális plakátjai gyorsan híressé, majd világhírűvé tették a mulatót. Az 1952-ben készült nagy sikerű *Moulin Rouge* c. filmdráma – amelyben a dizőzt Gábor Szasza alakította – hatásosan idézte meg a mulató életét. Manapság a show 80 művésze estéről estére végigköveti a Moulin Rouge történetét.

Budapesten is nagy hagyománya volt a varieté mulatóknak. Talán a leghíresebb az *Arizona Varieté* volt, amely 1932. december 16-án a Nagymező u. 20. szám alatt nyílt meg, és csak revűműsort játszott. A tulajdonos, Rozsnyai Sándor zeneszerző és karmester, valamint felesége, Miss Arizona (Senger Mariska, ill. Sugár Mici) táncosnő évekig járták a világot, amíg annyi tőkét gyűjtöttek, hogy megvásárolhatták a kis helyiséget. A berendezés pazar volt. A színesen világító és zenélő üveglépcsőkön érkező közönséget a mulatóban a színüket világítási trükkökkel változtató tapéták fogadták. Középen forgó táncparkett állt, a parkett körüli páholyok gombnyomásra felemelkedtek vagy süllyedtek. A pince láthatatlan látványossága volt maga a gépház, a 15 főnyi személyzettel dolgozó konyha és a tökéletes komforttal berendezett öltözők sora. Hihetetlen szorgalommal és szaktudással dolgoztak, néha hat hétig is próbáltak egy műsort. Rozsnyainé tervezte a kosztümöket, Vogel Eric a díszleteket, jelmezeket, Rozsnyai ötletes technikus és rendező volt. Volt olyan műsoruk, amelyet egy éven át játszottak. A mulató utolsó előadását 1944. december 16-án tartották. Rozsnyaiék a fasizmus áldozatai lettek.¹

A Nagymező utca 17. szám alatti, Fellner és Helmer tervezte épületben lévő, sokak emlékeze-

Fotó: FORTÉPANI/BAUER SÁNDOR

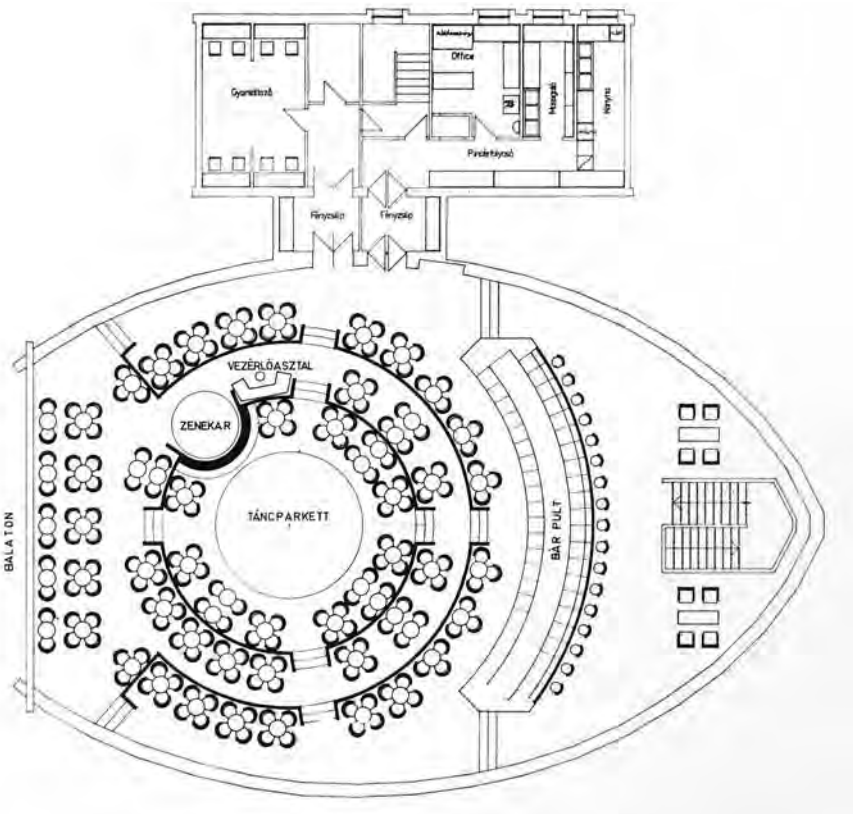
A Budapest Táncpalota (Moulin Rouge), Nagymező utca, 1957

tében **Moulin Rouge** mulatóként vagy diszkóként élő szórakozóhely színes múlttal büszkélkedhet. 1894-ben Somossy Orfeum néven nyílt itt egy szépművészeti nagyvárosi mulató, asztalokkal berendezve, a nézőtérre fogyasztani is lehetett, plusz szeparék és különszobák is épültek hozzá. Ez volt az első színvonalas mulatóhely, azonban öt év alatt esődbe ment. Ezután rengeteg néven és formában működött: *Fővárosi Orfeum*, *Pavillon Mascotte*, *Fővárosi Kabaré*, majd 1920-tól újra *Pavillon Mascotte* név alatt, különböző vezetőikkel. 1922-ben a Budapesti Operettszínház épületét Ben Blumenthal, a Vígszínház tulajdonosa leválasztotta és színházzá alakította, míg a *Mascotte* kabaréként működött tovább. A mulató a harmincas években *Moulin Rouge* néven élte fénykorát kabarékkal, revüműsorokkal és olyan sztárokkal, mint Alfonzó, a Latabárok, Feleki Kamill vagy Kiss Manyi. A legtöbb korszakban – ahogy ma is – az éjszakai élet és az alvilág sok ponton összefonódott; a világháború után a fénykornak vége lett. 1941-től *Vörös Malomra* magyarosodott a mulató neve, az államosítás után *Budapest Kávéház*, majd *Budapest Táncpalota* volt. A hatvanas évek végétől a Pannónia Szálloda és Vendéglátó Vállalat az Operettől bérelte a mulatót, ismét igényes, profin összerakott show-műsorokkal *Moulin Rouge* néven működött, egészen a rendszerváltásig. A nézőtérre 2,6 m átmérőjű forgószínpad és a színpad elején zenekari süllyedő volt.

A tervezés előzményei: Tihany Bár

Az 1960-as években még nem voltak diszkók, az akkor működő éjszakai mulatók szolgálták ki a szórakozni vágyókat. A KÖZTI² 1970-ben kapott megbízást, hogy a tihanyi rév szomszédságában, a Balaton partjára egy éjszakai bár tervezzen, a nyári idényben a szálloda és a motel vendégei számára kellemes éjszakai szórakozáshoz.

A tervek szerint a bár befogadóképessége 220 fő lett volna, az épület tő felőli oldala nagy üvegfelülettel megnyitva. A táncparkett, egyben a kisebb revüműsorok színpada is, a tér centrumában helyezkedett el. A technológiai tervezés célja egy olyan fény- és hangberendezés készítése volt, amely sokféle lehetőséget teremt a közönség szórakoztatására, a fény- és hanghatások fokozására.

A Tihany Bár tervezett alaprajza. A Tihany Bár épületének érdekes formai kialakítására a Balaton-part egyik jellegzetes motívuma: a partra húzott, felfordított csónak látványa inspirálta Dobozi Miklós és Csontos Csaba fiatal építészeket

A revüműsorokat élő zenekar kísérte, és a tánczenét is ez szolgáltatta. A zenekar pihenését szünetek biztosították, ez kínálta a lehetőséget – mint egy a diszkó előfutáraként –, hogy a vizuális és akusztikai hatásokat a zenekar melletti speciális, összevont fény- és hangvezérlő asztalról lehessen irányítani. A speciális berendezés kezelője – mint a zenész a hangszerén – kísérte volna az előadást, illetve a zenekar játékát, vagy önálló műsort adhattott gépezetével. Egyben utasító hálózatán keresztül összefogta a produkeiót.

Az összevont fény- és hangvezérlő berendezés teljesen újdonságnak számított. A rendszer kifejlesztését két fiatal elektromérnök, *Kuthy Antal* és *Scheidl Antal* szabadalma és az 1970-es években már elérhetővé vált félvezető alkalmazása tette lehetővé.³ A scenikai világítás 48 szabályozott és 12 közvetlen kapcsolású áramkörrel épült volna meg, a félprofesszionális hangrendszer négyes-tornás, 10 hangszórókimenettel rendelkező keverőasztalból és a hozzá csatlakozó mikrofonvonalakból, két magnetofonból és egy lemezjátszóból állt volna. A terv kivitelezésére végül nem került sor, de a technológiai koncepció a Maxim Varieté tervezésekor vált újból időszerevé.

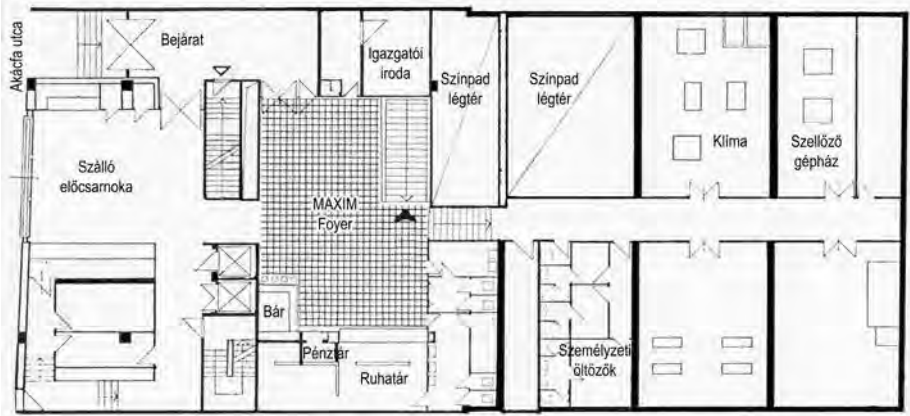
A Maxim Varieté születése

Az 1972-ben Budapesten megrendezésre kerülő vadászati vilákiállítás 2000 ágyas szállodaépítési

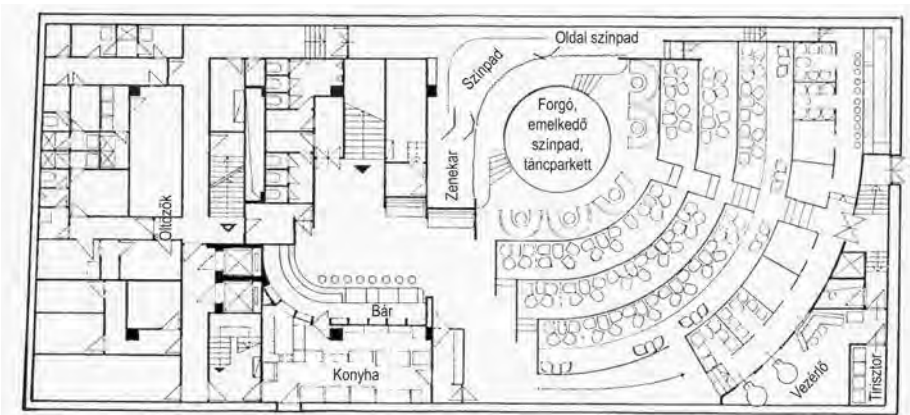
programja teremtette meg az új szórakozóhely létrejöttének helyi és anyagi lehetőségét. A Pannónia 1969-ben megbízást adott a tervek elkészítésére. A már épülő, hétemeletes Hotel Emke adottságai és a behatárolt terület nehéz helyzet elé állította a tervezőket, akik még sohasem terveztek varieté-színházat. A konzultációkon a Pannónia szakemberei is jelen voltak. A cél az volt, hogy modern színháztechnikai körülmények között, a vendéglátás sajátosságainak megfelelő és minden körülmé-

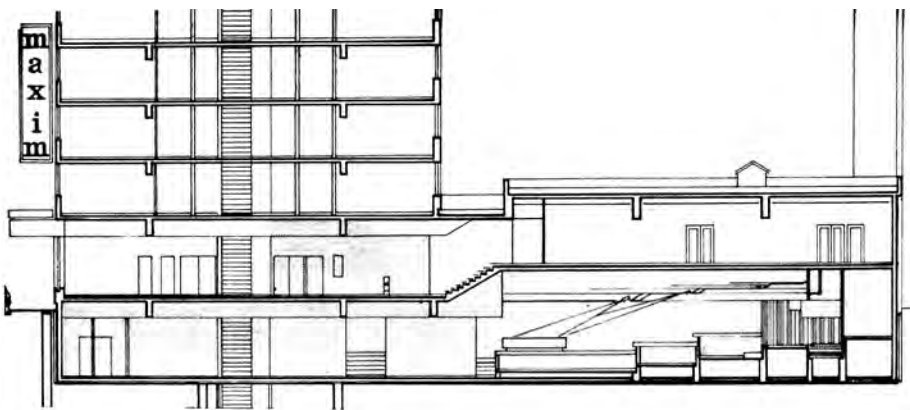
Az új szórakozóhely helyére a városközpontban a Nagy Elemér (KÖZTI) által tervezett, háromcsillagos, hétemeletes Hotel Emke alsó szintjét jelölték ki

Földszinti alaprajz

Mulatószint alaprajz

Metszet

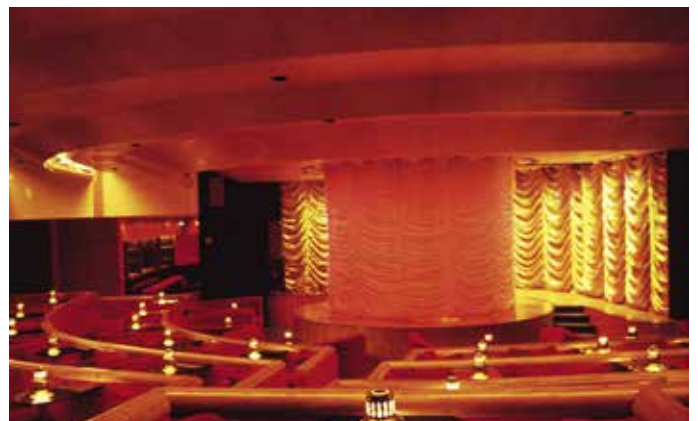
nyek mellett rentábilisan üzemeltethető, elegáns szórakozóhely épüljön. A megrendelő részéről mindenre kiterjedő forgatókönyv készült, amely meghatározta a még épülő mulató üzemeltetési formáját, szórakoztatási irányvonalát és gazdasági részleteit. A forgatókönyv kidolgozásánál a Pannónia Vállalat szakemberei, Barna István vezetésével (aki később a Maxim igazgatója lett) figyelembe vették az egyes vezető európai revűszínházak működési formáit és Magyarország belföldi és külföldi idegenforgalmi igényeit. Az előirányzott költségvetési összeg 23 millió forint volt.

A mulató tervezésére csak rövid idő állt rendelkezésre. A belsőépítészeti koncepciót Csomay Zsófia építész készítette, aki el akarta kerülni a tradicionális, fülledt hangulatú, túldíszített aranyvörös bársony anyag- és színvilágot. Az emelkedő, széles lépcsőn rögzített kis asztalok körül a minifotelekkel berendezett nézőtér karéjos, világos fa állmennyezete lépcsőzetesen készült, a járófelületek és az oldalfalak kék padlószőnyeggel voltak burkolva. Az akusztikát dr. Karsai Elekné tervezte. A nézőtér centrumába – a korábbi Tihany Bár koncepcióját továbbgondolva – került a forgószínpad, amely a előadásokhoz színpadként, majd a közönség táncparkettjeként működhetett. Miután a színpad 80 cm-rel magasabb volt a nézőtér alsó szintjénél, ezért forgó-emelkedő forgószínpadot terveztünk.

A sarokba beszorított színpad három részre tagolódtott, a két oldalsó alapterülete 9,7–9,7 m², mélységük csupán 2,7 m lehetett. A középső – 25,5 m², ez lett a főszínpad – mélysége a sarokelrendezés miatt középen 4,8 m volt, és a szereplők ide érkeztek az öltözőfolyosóról. A jobb oldalszínpadról a nézőtér két karéjába is ki tudtak menni a szereplők. A zenekar öltözőjén kívül 3 kétszemélyes, 2 négy- és egy 10 személyes, zuhanyfülkével ellátott öltöző készülhetett. A művészbemjáró a szálloda és a mulató üvegajtós főbejáratai között volt, az öltözőkhöz lépcsőn lehetett lejutni. A közönség a széles bejáratú folyosóról érkezett az előtérbe, ahol

A nézőtérben teraszok biztosították a jó látást és az italok, ételek műsor közben történő zavartalan felszolgálatát

A két oldal- és a középső színpadot arany revűfüggönyök zárták le, a forgószínpad feletti nyílásból leereszthető hengeres felhőfüggönybe a szereplők a színpad felől be tudtak menni

A két kezelő számára kialakított Centolux Star Th-Ela 48/24-4 (RAVISZ) típusú kombinált manuális vezérlőasztal. A begyakorlott műsort már egy ember is levezényelte

A vezérlőből nyílt a tirisztorhelyiség, a közelség ellenére sem volt elektronikus zavar

A keverő jobb oldalán voltak beépítve a magnók, lemezjátszók

▶ pénztár, ruhatár és drinkbár fogadta. A mulatóba széles lépcső vezetett. A terem klimatizált volt, akkor ez még nagy újdonságnak számított. A melegítőkonyha és a bár termékeit 35 fő vendéglátóipari alkalmazott szolgálta fel.

A belmagasság 5 m volt, de a színpadok feletti 3,5 m belmagasságú teret is ki lehetett használni a felsőgépészet elhelyezésére.

A színpadvilágítási áramkörök számára két előbeállítási és két csoportválasztási lehetőség volt. A színpadgépészeti berendezések vezérlése is a vezérlőasztalról történt

A kombinált vezérlőasztal jobb oldalán helyezkedett el a négyesatornás keverőasztal 12 mikrofonvonallal, visszhangosítóval és rugós zengetővel

A mozgó kötelek bonyolult terelésekkel érkeztek a gépházba

Az emelhető forgószínpad szerelés közben. A gumigörgős forgótárcsa sebessége 0,5–1,0 ford/perc volt

A színpadgépészeti berendezések kivitelezése nem volt egyszerű, mert az akkor egyetlen, néha színpadgépezetekkel is foglalkozó Fővárosi Felvonójavító Vállalat nem vállalta az emelkedő forgószínpad elkészítését. A revűfüggönyök mozgatása is gondot okozott, végül egy csőtengelyre szerelt kötélbocokra tekeredtek fel a függönyök tartó-zsinórijai, szó sem lehetett a zsinórok egyenkénti mozgatásáról, hogy különböző alakzatokat lehessen létrehozni. A kárpitosmunkák kivitelezője⁴ sem készített még revűfüggönyöket, az elkészült függönyök lent összehúzódtak, ezért a függönyök mögé alul egy vasrudat kellett bevarrni az egyenletes távolságtartás és a feszítősúly érdekében. A két díszlettartót, a díszlettartó gyűrűt 0,2 m/s, míg a revű- és felhőfüggönyöket 0,5 m/s sebességgel mozgó felvonómotorokat egy kis gépházba lehetett telepíteni a zenekar mögött.

A forgó-emelkedő, 5,3 m átmérőjű színpad kivitelezése még 1971 nyarán is kétséges volt, a Waagner Biro osztrák cég megbízása is felmerült. Az emelőszerkezet elhelyezésére egy 1 m mély, kör alakú mélyedés készült. Az elképzelés szerint a forgó emelőmagassága 80 cm – a nézőtér első sora és a színpadszint közötti magasságkülönbség – lett volna. Végül politikai nyomásra a Felvonójavító elvállalta a forgószínpad tervezését és legyártását. A menetes orsós emelőszerkezetet – az orsók részére ugyan csőutak készültek – azonban nem tudták a süllyesztésbe elhelyezni, 16 cm-rel magasabb lett a forgószínpad, a táncparkett legalsó állása, a mozgáshatára végül csak 64 cm, az emelés sebessége 0,03 m/s volt, amit erős, morajló rezgés kísért. Műsor után a táncoló közönség forgószínpada lett, diszkófényekkel.

Tátrai Mariann, a Maxim háziasszonya, revüénekesnő, a látványos műsorok érdekében kínai leopárdal is fellépett (a védőháló a mennyezeti gyűrűből engedték le), Lady M néven pedig illuzionistaként lélegzetelállító produciókat is bemutatott

A színpad-világítási rendszer 48 szabályozható és 24 közvetlen kapcsolású scenikai áramkörrel épült ki, de a terem- és asztalvilágításokat külön lehetett szabályozni. A nézőtér mögött, megemelt pozícióban lévő fény- és hangvezérlő helyiségbe került a CENTOLUX STAR TH-ELA 48/24-4 típusú, RÁVISZ gyártotta kombinált vezérlőasztal és a két kísérő fejjép. A 27 színváltó vezérlése is előválasztással rendelkezett. Az egyes csoportok hangvezérelt fényorgonára, automatikus vezérlőfeszültségekre voltak kapcsolhatók.

A gazdag lámpaparkot sikerült importból beszerezni, angol Strand Electric gyártmányú, 500 W, ill. 1-2 kW teljesítményű 46 db profil-, Fresnel- és derítő fényvetőkből állt, a gépek a színpadon, a nézőtéri mennyezetben ill. a kupolában voltak felszerelve. A hátsó fényvezérlő helyiségben két,

2 kW-os kísérő fejjép üzemelt. Ezekon kívül négy-színű, 100 W-os tükrözött izzókból szuffitasor volt beépítve a mennyezetbe a függönyök előtt, és 3 stroboszkóp, tükörgömb, 12 UV lámpa adta a hatásvilágítást. A 4 db automata, nagy fényerejű 5×5 cm diavetítő a képeket átúsztatni is képes volt. (Igen érdekes hatást lehetett elérni például Victor Vasarely fekete-fehér op-art grafikáinak a görlökre vetítésével.)

A kombinált vezérlőasztal jobb oldalán helyezkedett el a négyesatornás keverőasztal 12 mikrofonvonallal, visszhangosítóval és rugós zengetővel, a kimenete 6 db 45 W-os DYNACORD végerősítővel rendelkezett. A pultba volt beépítve két UHER Variocord 263 tip. sztereó magnó, 2 db sztereó kazettás magnó (TANDBERG TCD 310 és PIONEER CTF 414), valamint egy LENCO L 75 lemezjátszó.⁵

A műsorközlő rendszer két mikrofonról üzemelt az öltözők felé, az ügyelőpult a jobb színpadi világítási toronyban lévő duplex utasító készülék volt (BEAG), állomásai a zenekarnál, vezérlőpultban, öltözőkben és az igazgatói irodában voltak.

A műszaki feladatokat hosszú időn keresztül Gubán János műszaki vezető irányításával 5 fős csapat látta el.

A Varieté működése

Ilyen előzmények után nyílt meg 1972. október 24-én a Maxim Varieté, amely a Pannónia Szálloda és Vendéglátó Vállalat üzleti igazgatóságaként működött, az akkor 52 éves Barna István vezetésével. Szünnap nélkül, az este 8 órakor és éjszaka 11 órakor kezdődő két előadáson ugyanazt a műsort mutatták be. Így az egyre növekvő vendégkör, aki nem szeret a késő éjszakai órákig fennmaradni, már az esti órákban is élvezhette az éjszakai atmoszférát. Az első években a műsorok, amelyeket az állandó, 5 tagú zenekar kísért és a tánckar egészített ki, havonta változtak. A havi műsorok létrehozása az Országos Rendező Irodával és a Magyar Cirkusz és Varietével együttműködéssel jöttek létre.

A havi műsorokat az előző hónap utolsó napján próbálták össze, a zenekar és a műszak ekkor ismerterte meg az új énekesek, artisták, bűvészek stb. műsorát. A nemzetközi híró művészek mellett Tátrai Mariann állandó énekesnőn kívül számos neves művész, énekes, táncos – többek között Medveczky Ilona, Bordás Éva, Ungár Anikó, Kósa Zsuzsa – adtak sikeres műsorokat. Arra is volt példa, hogy híres külföldi zenekarok vagy énekesek (pl. Golden Gate Quartet, Kessler nővérek) önálló műsoros estet adtak. Az állandó revü- és táncszámok jelmeztervezője Vogel Eric, koreográfusa Igaz

A megnyitó műsorfüzete Vogel Eric grafikájával

Egy, a műsorfüzetekből

teszjkét mutatták be a műszakiak és a pincérek, zenészek, felhasználva az eredeti jelmezeket és a műsorhangot.

A siker háttere

A Maxim Varieté inkább revüszínházként, mint éjszakai mulatóként lett ismert. Nem illett teljesen bele az akkori politikai, társadalmi és gazdasági helyzetbe, mégis sikeresen működött. A vasfüggönyön belül az egyetlen varieté volt, amely nemzetközi szereplőkkel, igényes revüműsorokkal szórakoztatott, gazdagságot, eleganciát, luxust, életörömet sugárzott.

Már az első öt évben több, mint 500 000 vendég tekintette meg a műsorokat. A vendégek kb. egyharmada magyar, kétharmada külföldi volt. Az első előadást nagy számban látogatták az utazási irodák által szervezett külföldi csoportok. (A csoportos látogatók fele nyugati, másik fele szocialista országból érkezett.) A hazánkba látogató hivatalos politikai, gazdasági és kulturális delegációk gyakori vendégei voltak a Maximnak.

A Maxim Varieté gazdaságosan működött, a beruházás hat év alatt megtérült. Évente 32 millió forintos forgalmat bonyolított le, amelyből 3,5 millió nyereség származott.⁸ Az Europa-parkbeli vendégszereplés jelentős devizabevételt jelentett, forintnyeresége meghaladta a 15 milliót.

„Nemzetközi hírű artisták, neves művészek, énekesek, táncosok, koreográfusok, öltöztetők, vendéglátósok és nem utolsósorban műszaki szakemberek nevei fémjelzték a sikert.” Barna István kezében összpontosult a gazdasági és művészeti vezetés. Hihetetlen munkabírása, szakmaszerete, európai és belföldi ismertsége, kapcsolatrendszere, a marketing és a vendéglátás minden for-

Ibis Hotel Budapest City, a felújított Hotel Emke

Fotó: MTI FOTO – FRANKAS TAMÁS

Barna István igazgató (1920–1993), az elmaradhatatlan szívvel a szájában, a Pannónia Szálloda és Vendéglátó Vállalat szórakozóhelyeinek műsorait szervező igazgatóként tanulta ki a szakmát, korábbi vendéglátós tapasztalatai és a művészvilág széles körű ismertsége révén sikeres igazgatója lett a Maximnak

télyának ismerete révén jó menedzserként vezette válogatott munkatársait.

Váratlan, gyors agónia

A rendszerváltás nagy változásai a sikeresen működő Maximot az Europa-parki kapcsolat révén a profibb előadások felé vitte, fejlesztést, létszám-bővítést igénylő állapotban volt. A német kapcsolat lehetővé tette Barna István számára az európai gazdálkodás lehetőségeinek megismerését.

Ugyanakkor a Nagymező utcai, szintén a Pannónia Vállalathoz tartozó Moulin Rouge – melyet 1984 óta az alig 36 éves Ficzko András⁹ igazgatott – számára a Maxim volt a nagy vetélytárs. A Moulin vezetése gazdasági gondokkal küzdött, nem volt elég látogató, nehezen gazdálkodta ki az igényesebb éjszakai műsorok emelkedő költségét. Előfordult, hogy nem tartották meg az előadásokat. A közönség csökkenését a diszkók megjelenése is magyarázta, a revü műfaja iránti érdeklődés kezdett elveszni.

A vasfüggöny lehullása meghozta a nagy változásokat, a volt szocialista országok szabadon utaztak Európában, a csoportos turizmus visszaesett. Megkezdődött a nyugati tőkebeáramlás, a nagy állami cégeket saját privatizációjuk foglalta le. A Pannónia is megkezdte egységeinek átalakítását. Ficzko András megalakította a Moulin Rouge Mulató Kft.-t, amely 1991. januártól átvette a Maxim műsorainak szervezési jogát, ezzel bekebelezte és megszüntette nagy riválisát. A Maxim Varieté bezárt.

Barna az utolsó Maxim-búcsúelőadáson, 1990 novemberében jelentette be: 70 évesen nyugdíjba vonul, az Europa-Park felé próbálja átmenteni munkáját.¹⁰ Javaslatára az Europa-Park először a Pannóniával szeretett volna közös vállalkozást létrehozni – ezzel is kifejezve lojalitását munka-

▶ Lucy balettmester volt. A jelmezek tervezésében Ara Verecián, de néha még Koós Iván is részt vett.

A nagyon aktív európai szakmai kapcsolatoknak köszönhetően már az első öt évben négy földrész 17 országából 148 attrakció lépett fel a műsorokban, amelyeket több mint 100 magyar produkció egészített ki. Később komplett előadások készültek, amelyek hosszabb ideig voltak műsoron, például a *Revue de la Paix*, *Revue à la Parisienne* vagy a *Revue Fantastique*. Az előadásokból az élő zene lassan kikopott, a műsor hangja felvételről ment.

1973 őszén mutatták be első ízben minden vasárnap délután a *Kakaóvár* című gyermekvarietét, amelyben fiatal artisták adták a műsort, és a gyerekek tejszínhabos kakaót és kalácsot fogyaszthattak. Az első öt évben több mint 15 000 gyermek látta ezeket a műsorokat.

1986 óta a németországi Europa-Parkban⁷ is fellépett a Maxim társulata a 200 napos nyári szezonokban. A 970 ezer m² alapterületű élményparkban akkor ötven szórakoztatóhelyre lehetett bemenni, leülni, a magyar revüműsor a 750 személyes Barokk Színházban, majd a Tószínpadon volt látható. A népszerűség tábláján 6,8 százalékkal a Maxim műsora került az első helyre.

Barna gondoskodott arról, hogy a Maxim-születésnapok – sok humorral fűszerezve – tovább erősítsék az ott dolgozók jó hangulatát. Ilyenkor a 11 órás műsor vége után az aktuális műsor gro-

Finálé

adója iránt –, majd a németekkel közös West Orient Kft. néven született volna meg az első magyar szórakoztatócég.¹¹ Ezeket a javaslatokat a Pannónia vezetése nem méltányolta, a nagy vállalat vagyonának privatizációjával voltak elfoglalva.¹² A vállalat 18 szállodáját a francia Accor szállodalánc vette meg, 1993-ban megalakult a Accor-Pannónia Zrt. A Hotel Emke is az új céghez került, új neve Ibis Hotel Budapest City lett. Nem sokkal később felújították, a mulató helyén a szálloda mélygarázsát alakították ki.

Kedves „gyermekének”, sikerei helyszínének elvesztését Barna István már nem tudta feldolgozni, rövid betegség után, 73 éves korában, 1993-ban elhunyt.

Nem sokkal járt jobban a Moulin Rouge sem.¹³ Fickó először kaszinóvá, majd Mad Block néven diszkóvá alakította át. A Pannónia 1952 óta bérelte a mulatót az Operettől, 1993-ban a Pannónia-Moulin Rouge Kft. üzemeltette. A mulatót szétverték, romokban hevert. Eltűnt a forgóparkett, lebontották a páholysorokat és a bárpultot, a színpad köré falkoszorút építettek. Az Operettszínház – mint tulajdonos – erélyes fellépésére visszakapta a Moulint. Felújították, helyreállították az eredeti hangulatát, és 2017. április 20-án új néven, mint Kálmán Imre Teátrum nyílt meg.¹⁴

Szabó-Jilek Iván

1 Rátónyi R.: *Mulató a Nagymező utcában (1987)*; és Gundel I. – Harmath J.: *A vendéglátás emlékei, 1979*
 2 Középülettervező Vállalat
 3 Kuthy Antal: *Kombinált fény- és hangszabályozó rendszerek. SZÍNPAD, 2012/3. 47–51. o.*
 4 *Budapesti Kárpitos és Díszítő Ktsz.*
 5 Mindezeket az import eszközöket csak a Bizományi Áruházon

keresztül, összekötetéseikkel lehetett beszerezni, nem mindig sikerült azonos típusokat venni.

6 Többek között visszatérő fellépők voltak: Ann-SAN-Dor akrobatikus táncosnő, Gina Baro kubai énekesnő, a Los Tres Canarias spanyol énekhármas, a 2 Fudi zsonglőr páros, Hans Saxburger dán illuzionista, Milly Scott holland énekesnő, a Duo Spartak bulgár akrobaták, Les Tris, német táncosok stb.
 7 A Rust melletti Europa-Parkot 1975-ben nyitották meg, azóta Disneyland mintájú kalandparkként működik, a nyári szezonban több millió látogatóval. 16 témavilág és ezen belül a 13 ország köré csoportosul a több mint 120 attrakció és a bemutató show-k. A parkhoz tartozik még 4 hotel és egy 4D mozi is. A közeli repü-

lőterről különbuszok viszik a látogatókat a parkban található szállodákhoz.

8 1984. évi adatok
 9 Sánta György: *Látta-e már éjjel? Magyarország, 1984.10.28.*
 10 *Új korszak a Maximban – A revüészászár külhonban folytatja. Heti Budapest, 1991.02.15*
 11 Kiss Dezső Péter: *Maxim(ális) bizalom. Vasárnapi hírek, 1990.02.10.*
 12 Békés Attila: *Egy úr a Maximból. Színházi Élet, 1991.04.01., 6. szám*
 13 *Nem adja fel a Moulin Rouge. Mai Nap, 1992.10.9.*
 14 Somfai Péter: *Modern technika klasszikus köntösben – Kálmán Imre Teátrum, Budapest új színháza. SZÍNPAD 2017/2. szám, 29–31. o.*

A Maxim bejárata helyén az Ibis Hotel mélygarázsleahajtója

4 More than a dream – the Csokonai Forum (BY PÉTER GEMZA)

THE CSOKONAI FORUM

5 New Theatre Born up High (BY IVÁN SZABÓ-JILEK)

The idea of Latinovits Theatre in Debrecen arose in 2006 and its structures were accomplished in the highest storeys of the shopping center Forum in 2010. Now, it opens with the name Csokonai Forum. This new cultural establishment encloses a chamber theatre for 350 people, a studio theatre with 150 seats, a multi-purpose event hall for 100 participants, dressing-rooms, rehearsal rooms and offices. As well as, facilities for the international post-graduate education of acting artists on its 9,000 sq. m surface area. Closing this project cost about 5,9 billion HUF covered by grants from state, local government and the European Union.

10 The History of Designing the Theatre Technology of the Latinovits Theatre (BY ZSUZSA TOMPAI)

Ideas from 2007 were reviewed and modernized in 2009 and 2018 for enabling their execution.

12 Stage-Technology of the Csokonai Forum (BY JÁNOS BARNA)

The stage-technology of the play venues of this new theatre establishment was finished in 2022.

19 Stage Machinery (BY ANDRÁS FERENC)

Kriotech System Kft. delivered a part of the stage machinery.

22 Stage Lighting System (BY PÉTER TATAREK)

26 Audio-Visual Systems (BY BÁLINT RÉDEI)

CONGRATULATIONS

31 Hungarian Success in Calgary (BY IMRE KÁRPÁTI)

Fruzsina Nagy and Zsófia Bérczi have attained a great success in the international competition of stage and costume design WSD 2022.

EXHIBITION

32 Black-White, Yes-No (BY IMRE KÁRPÁTI)

A costume-statue space installation and Tara cradle ceremony organized in the Kiscelli Museum's church space in June.

NEWS FROM HUNGARY

34 Restrictions in the Establishments of the Opera House

The State subsidy for the Opera House has been reduced.

34 The Taming of the Shrew and the Overhead Goliath

The impacts of new taxes and overhead costs on theatres and their employees.

OPEN-AIR

35 The Renewed Open-Air Theatre Acropolis (BY GÁBOR MIKITA)

The open-air stage in the popular bathing resort Miskolctapolca has been refurbished with the grant of the Greek Catholic Church Diocese.

37 Play of Light in the Botanical Garden (BY KLÁRA DOBOS)

DIGITAL THEATRE

38 Digital Stage Space (BY IRIS ABEL – BTR)

Schauburg in Munich, the successful theatre well-known for young audience entered the digital world in the past two years. Diverse projects and productions were developed in the digital stage space created.

NEWS FROM ABROAD

43 Peter Brook Died

43 Stage Technological Conference, Ulm, 29-30 June 2022

43 Fire Water Damage

TECHNOLOGICAL NOVELTIES

47 INTERTON – Claypaky – Vari-Lite

SOUND TECHNOLOGY IN THEATRES

49 Gordius II or Cable Disorder (BY OTTÓ SIMON)

More about the impacts of cables on sound quality.

CIRQUE DU SOLEIL

56 Lighting of the Latest Circus Production

The brand-new cute circus performance FUZION was designed for the Jeddah Season Festival in King Abdallah Sports City (KASC) Stadium in Jeddah/Saudi Arabia.

FROM THE HISTORY OF THE HUNGARIAN THEATRE TECHNOLOGY

59 Rise and Fall of Maxim Variété (BY IVÁN SZABÓ-JILEK)

History and fate of the variety show theatre, equipped with the state-of-the-art technology of that time and operating successfully, was opened in Budapest 50 years ago. Nowadays, you can't find it anymore; as an underground garage is on its place now.

HIRDETŐINK

AudMax	46. 0.	Gépbér Színpad Kft.	52. 0.
AVL Trade Kft.	68. 0.	INTERTON Group	47. 0.
Beckhoff Automation Kft.	42. 0.	Lisys-Projekt Kft.	30. 0.
Bosch Rexroth Kft.	2. 0.	Luminis Kft.	48. 0.
Chromasound Zrt.	54. 0.	Pelyhe & Társa Kft.	67. 0.
DP Music Kft.	55. 0.	Színpad Automatika Kft.	43. 0.
Elimex Kft.	31. 0.	Színpad- és Emelőgéptechnika Kft.	18. 0.
Elimex Kft.	37. 0.	Színpad előfizetés.	9. 0.
Elimex Kft.	51. 0.	Theiss Hajtástechnika Kft.	41. 0.
Gépbér Színpad Kft.	33. 0.	Tüchler GmbH	58. 0.

Hyperion FN 300 6C

Hyperion PR 300 TW

Hyperion FN 300 TW

Hyperion PR 300 6C

PELYHE KFT
Light-Sound-Stage

CLAYPAKY

AN OSRAM COMPANY

Midi-B

HY B-EYE K25

Arolla Profile HP

VIPER NT

UNIQUE 2.1

**Look
Solutions**

CRYO-FOG High Pressure

Cobra 3.1

TINY S

ROBE®

Három az egyben megoldás

PROFILE PC FRESNEL

Egy lámpatest, számtalan felhasználás

- 5°-50° lineáris Zoom, nem kell cserélni az optikát
- Cserélhető előtétlencse (Profile-PC-Fresnel)
- Cserélhető frost (0,5°-1°-3,5°-5°-10°-20°-30°)
- 350 W RGBAL Multichip LED
- LED Engine output: 16.700 lm
- CRI: 95
- Opció s roto-gobó és írisz modul
- Opció s fejpép szett (állvány, kengyel, fogantyú)

SCAN ME

AVL
TRADE
PROFESSIONAL SOLUTIONS

MAGYARORSZÁGI FORGALMAZÓ: AVL TRADE KFT. 1117 BUDAPEST, BUDAFOKI ÚT 187-189.
TEL: +36 1 236 0560 FAX: +36 1 236 0561 INFO@AVLTRADE.HU WWW.AVLTRADE.HU